№ 252 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ № 252

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“ Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենուրեք.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1912 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը՝ 2 ր., 1 ամսվանը՝ 85 կ. և 15 կ. պոստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պէտք վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն, և միենոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ“ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՑ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեան գրասենեակին հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ։

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

„ԱՐՈՐ“

Գրական-գիտական-գեղարուեստական-հասարակական և խաղաղասիրական

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1912 Թ. ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Ամսագիրը հրատարակվելու է ամեն ամսվայ վերջին և բաղկացած է լինելու առնուազն 8 տպագրական թերթից (նաքոր) և աւելի՝ եթէ միջոցները ներեն։

Ռուսաստանի համար	Տարեկան բաժանորդագինն —	6 րուբլի։
	«Մշակի» տարեկան բաժանորդների համար	4 րուբլի։
Արտասահմանի համար	Եւրօպա — 20 ֆրանկ.	«Մշակի» բաժ. համար 16 ֆր.
	Ամերիկա — 4 դօլլար.	» » » 3 դօլ.
	Թիւրքիա — 6 րուբլի	» » » 4 ր.
	Պարսկ. — 6 րուբլի	» » » 4 ր.

Ամեն մի համարը առանձին արժէ 50 կոպ.։

Հասցէն. Тифлисъ, Сергіевская № 5. Редакція журнала „Арорь“.
Tiflis, Rédaction de la Revue „Aror“.

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

„ԱՐՈՐ“

1910 և 1911 Թ. Թ.

Ցանկացողները կարող են ստանալ «Արորի» նախորդ, այն է 1910 և 1911 Թ. Թ. բոլոր համարները, վճարելով իւրաքանչիւր տարվան 4 րուբլի. իսկ «Մշակի» կամ «Արօրի» 1911թ. բաժանորդները՝ 3 րուբլի։

Լոյս տեսաւ

№ 3. „ՄԱՄՈՒԼ“ № 3.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող։ Ֆինլանդական օրինագծեր։ Քաղաքային վարչութիւնը և նրա գործունէութիւնը։ Մեր պատգամաւորացուները IV Պետական Դումայում. 1) Յ. Սաղաթելեան։ Քրոնիկոն։ Մեր հրապարակախօսութիւնը։ Խունացող ինտելիգենցիա։ Մամուլ։ Հայոց Թատրոն։ Ն. Ա. Դոբրոլիւբով։ Չինական յեղափոխութիւնը։ Տրիպոլիտանիայի միացումը Իտալիայի հետ։ Ռուս-պարսկական կօնֆլիկտը։ Ֆէլիէտօն.—Քաղաքացիները ուպրավայում։ Տեղեկատու։ Յայտարարութիւններ։

(առ.) 1083. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեկոյթների կարգը ձմեռային սեզոնի մէջ

Երեքշաբթի օրերը.—Հայոց ներկայացում։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Սաղանդար։ Պ Ա Ր Ե Ր։

Հինգշաբթի օրերը.—Ռուսաց ներկայացում կամ զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Ուրբաթ օրերը.—Սինէմատօգրաֆ։ Լօտօ։

Շաբաթ օրերը.—Սաղանդար։ Լօտօ։

Կիրակի օրերը.—Սինէմատօգրաֆ։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Հիւրերը՝ ըստ յանձնարարութեան՝ մուտքի համար վճարում են. երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը—տղամարդիկ 1 ր., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կ.։ Ուրբաթ օրերը—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Այն հիւրերը, որոնք ներկայացման տոմսակ ունեն վերցրած՝ կլուբ մտնելու համար վճարում են—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Ներկայացումների սկիզբը ժամը ճիշդ 8-ին երեկոյեան։

Սինէմատօգրաֆների սկիզբը ժամը 9-ին երեկոյեան։

(Ե.) առ. 994. 0—5

(Ե. Հ. Կ.) առ. 662. 100—64

Բեռլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԵՐԻ և սրտի։ Սրսկումներ նաև տուբերկուլիններով։
Ընդունելութիւնը ամեն օր՝ առաւօտեան ժամը 9—11-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը։
Католическая ул. д. № 10. Տելեֆօն № 792.
(Ա.Օ.) առ. 989. 100—29

ԲԺԻՇԿ

Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ

Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր (ցերեկվայ ժամը 12—1. (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօչուբէևսկայա փող. № 22. Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն։
(Ե.Հ.Կ.) առ. 243. 100—92

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ

Ընդունում է ատամի և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներին։ Պլոմբ, արհեստական ատամներ իւրաքանչիւրը 1 րուբլի, և այլն։
Աշակերտներին և ծառայողներին 50% զեղչ։
Ընդունելութիւնը առ. ժամը 9—2-ը և 4—7-ը երեկ.
Միքայէլեան փող. № 6, մուտքը պերէուլկայից։
(Ե.Հ.Կ.) առ. 876. 50—29

ԲԺԻՇԿ

Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց

հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանովսկայա փողոց, տուն Սէյլանովների, № 18, տելեֆօն 615.
Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը
(Ե.Հ.Կ.) առ. 819. 100—30

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋ

Այսօրվանից բաց ենք անում «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը առաջիկայ 1912 թւականի համար։

«Մշակի» համար 1912 թւականը ունի առանձին նշանակութիւն։

Նա յօբելեանական տարի է։

Յօբելեանական իր գաղափարով, յօբելեանական իր գոյութեամբ։

«Մշակը» հիմնվել է 1871 թւականի վերջերին և լոյս է տեսել 1872-ի յունվարի 1-ին։

Այդպիսով Նոր-Տարվայ օրը լրանում է նրա հանդէս գալու քառասնամեակը։

Մի այնպիսի ժողովրդի մէջ, որը դեռ նոր է ոտք կոխել քաղաքակրթական ճանապարհի վրա, ինչպէս մենք հայերս ենք, քառասնամեայ հասարակական-գաղափարական գործունէութիւնը մի վերին աստիճանի խոշոր երևոյթ է։

Խոշոր մանաւանդ այն պատճառով, որ այդ գործունէութիւնը կատարվել է հայ հրապարակախօսութեան չափազանց փշոտ և տատասկոտ ասպարէզում։

Քառասնամեայ քարոզներ, քառասնամեայ մաքառումներ։

Անխոնջ, եռանդագին, ոգևորված, բայց և մաշող, զրկանքներով լի, ջղային գործունէութիւն։

Քառասնամեայ անդադար զանգահարութիւն յաւերժ սկզբունքների և գաղափարների մասին, քառասնամեայ խիզախ դիմադրութիւն հայ իրականութեան բացասական ազդեցութիւնների դէմ։

«Մշակը» տեսաւ շատ ծանր օրեր, կրեց երկարատև զրկանքներ և հալածանքներ, բայց նա յաճախ ունեցաւ և իր հրճուանքները, երբ նրա մղած մաքառումները վերջանում էին գաղափարական փայլուն յաղթանակներով։

Շատերը չէին դիմանում մաքառման գործին և ընկնում էին շարքերից, բայց վեհ գաղափարը և հասարակութեան ազնուաբար ծառայելու հեռանկարը պահում էին «Մշակի» շուրջ բաւական անձնուէր ոյժեր, որպէսզի ապահով և հաստատուն մնար սրբազան աւանդը հասարակական բարեշինութեան, և լուսաւոր գործը անէր իր նորանոր նուաճումները խոպանացած մեր իրականութեան մէջ մինչև նոր գիտակցութեան պատուաստումը ու հիմնաւորումը, մինչև նոր յաղթանակների յայտնագործութիւնը։

Եւ ահա այսօր մենք տեսնում ենք, որ «Մշակը» հասարակական ոյժ է, հայ հասարակութեան լաւագոյն մտածողութեան և գործունէութեան արտայայտիչն է, հաւատարիմ իր կոչմանը, արթուն պահապան հասարակական շահերի։

Յօբելեանական 1912 թւականում «Մշակը» յաճախ առիթներ կունենայ խօսելու իր ընթերցողների հետ մեր կեանքի հիմնական և ընթացիկ խնդիրների մասին և ուրուագծելու աւելի ընդարձակ գործունէութեան ծաւալներ։ Թէ ընդհանուր պետական կեանքը, թէ մեր երկրի իրականութիւնը, թէ հայկական կեանքի ելևէջները դրել են քննութեան սեղանի վրա բազմաքանակ հարցեր, որոնք պէտք է ունենան նշանակութիւն մեր բարօրութեան գործի զարգացման համար։

«Մշակը» իր ղեկավար և օժանդակ ոյժերով ձեռք կը զարկի կրկնակի եռանդով գործելու իր ընտրած ասպարէզում և նորանոր ճանապարհներ հարթելու գիտակցական աշխատանքի համար հասարակական բոլոր ոյժերի միահամուռ գործակցութեամբ և բեղմնաւոր աջակցութեամբ։

Թող հասարակութեան առողջ արմատները և թարմ ընձիւղները գրկախառն առաջ տանեն առաջադիմութեան վեհագոյն գործը, խմբված այն օրգանի շուրջը, որը հարազատութեամբ ծառայեց քառասուն տարի հայ հասարակութեանը՝ ճանաչելով իր դաւանած գաղափարների սրբութիւնը և սկզբունքների անխախտելիութիւնը։

Նորից մեծ և ծանր աշխատանք, նորից անխոնջ գործունէութիւն, նորից զրկանքներ և հալածանքներ կրելու պատրաստականութիւն, նորից լուսաճաճանչ յաղթանակների լիայոյս թևադրանքներ։

Ս. Քալանթար

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 նոյեմբերի

Պետերբուրգ.—Ներքին գործերի մինիստրութիւնը բացատրեց էջմիածնի սինօդի պրօկուրօրին, որ կաթողիկոսական ընտրութիւններին մասնակցելու չէ կարելի թոյլ տալ նրանց, որոնք բաւարարութիւն չեն տալիս այն հիմնական կանոններին, որոնք հաստատված են ռուսական քաղաքացիների ընտրողական իրաւունքները իրականացնելու համար։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 և 13 նոյեմբերի

Պետերբուրգ.—Այսօր բացվեց Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնայի Օգոստափառ հովանաւորութեան տակ գտնվող ժողովրդական գեղարուեստի դպրոցը։ Դպրոցի կօմիտէտի նախագահուհի Ֆրէյլինա Բէլգարդ կարդաց Կայսրուհու հետևեալ հեռագիրը. «Ժողովրդական գեղարուեստի առաջին դպրոցի բացման օրը մտքով տեղափոխվում եմ ձեզ մօտ։ Թող Տէրը օրհնէ ձեր բարի նախաձեռնութիւնը։ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱ»։

Պարիզ.—Եկաւ Մոսկվայի քաղաքագլուխ Գուչկովը և այցելեց քաղաքային խորհրդի նախագահին։

Պարիզ.—Գուչկովը այսօր ցերեկով ընդունվեց Ֆալիէրի մօտ։

Լոնդոն.—Լլօյդ Ջօրջը ճառի մէջ և խօսակցութեան ժամանակ խօսեց յօգուտ կանանց ընտրողական իրաւունքի։

Վիեննա.—Պետերբուրգում պաշտօնավարող աւստրօ-ունգարական դեսպանը կայսրի մօտ ընդունվելուց յետոյ խօսակցութիւն ունեցաւ Էրենտալի հետ։ Դեսպանը Պետերբուրգ կը վերադառնայ երկուշաբթի օրը։

Պարիզ.—Գաղտնի անգլօ-ֆրանսիական պայմանագրի հրատարակութիւնը, որի երրորդ յօդուածի ոյժով Սպանիան իրաւունք ունէր սուլթանի իշխանութեան անկման դէպքում ձեռք բերել ադմինիստրատիվ իրաւունքներ Մարօկկօյի մի մասում, աննպաստ տպաւորութիւն թողեց հասարակական կարծիքի և արտաքին գործերի պարլամենտական մասնաժողովի վրա։ Մամուլը մատնանշում է, որ Ֆրանսիան 1904 թ. ստիպված էր զիջումներ անել, որպէս զի Անգլիան հեռանար Մարօկկօյից, սակայն ընդունում է, որ յիշեալ յօդուածը թուլացնում է Ֆրանսիայի դիրքը Սպանիայի հետ բանակցելու ժամանակ։

Սօֆիա.—Ազգային ժողովում, գահական ճառին պատասխանելու վիճաբանութիւնները աւարտվելուց յետոյ, Գեշօվը ասաց. «Մենք համերաշխ ենք բոլոր խաղաղասէրների հետ, որոնք ցանկանում են, որպէսզի Բալկանեան թերակղզին պատկանէ բալկանեան ժողովուրդներին։ Եթէ Թիւրքերը այդ կամենում են, ուրեմն մենք նրանց հետ կը գնանք։ Ցաւում ենք, որ մեր հարևանները կը հասկանան, թէ անհրաժեշտ է եւրօպական նահանգներում մեր հայրենակիցներին չեն հալածի Բօլգարիա. այդ գաղթականութիւնը վնասում է մեր և Թիւրքական շահերին, թուլացնում է Մակեդօնիան, յարուցանում է մակեդօնական հարցը մեր երկրում. Եթէ Մակեդօնիայում նօրմալ հանգամանքներ հաստատվեն, այն ժամանակ մեծ քայլ արված կը լինի խաղաղեցնելու այն շրջանները, ուր բնակվում են մեծ թւով մեր հայրենակիցներից»։

Բեռլին.—Երեկոյեան պօստային կառքից յափշտակվեց մի տոպրակ՝ 100 հազար մարկով։ Այսօր յափշտակողը ձերբակալվեց. փողերը յետ խլվեցին. պակասում է 1200 մարկ։

Բելգրադ.—1912 թ. պետական եկամուտները հաշված են 130,867,984, ծախքերը՝ 130,856,930 դինար։

Լոնդոն.—Ստաֆֆորդ կոմսութեան մէջ քարածխային հանքերում պայթումից սպանվեցին 6, վիրաւորվեցին 5 մարդ։

Բարսէլօնա.—«Պրօգրէսօ» լրագրի դէմ ուսանողները ցոյց կազմեցին. Նրանք սկսեցին քարեր նետել ոստիկանութեան վրա ու կրակել ժանդարմների վրա։ Վիրաւորվեցին 4 ուսանող և 3 ժանդարմ, շատերը ձերբակալվեցին։ Համալսարանը փակվեց։

Մեքսիկա.—Կառավարական զօրքերը Սանտա-Աննայի մօտերը ջարդ տուին գեներալ Սապատի կողմնակիցներին, որոնցից սպանվեցին 62։ Սապատը փախաւ։ Կառավարական զօրքերին հրամայված է սպանել ամեն տեսակ ապստամբի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 և 13 նոյեմբերի

Թէհրան.—Մէջլիսի նախագահ նորից ընտրվեց Մօթամին-իւլ-Միւլքը, օգնականներ՝ Զօքա-իւլ-Միւլքը և Հաջի-Սէիդ-Նասրուլլան։

Թավրիզ.—Տեղական լրագիրը հաղորդում է, որ շուտով գալու է անգլիահպատակ Լէկօֆրան, որին Շուստէրը նշանակել է ֆինանսական մասի կառավարիչ Ատրպատականում։ Լէկօֆրային ուղեկցում են երկու օգնական և 10 ժանդարմ։

Ռուսական հիւպատոսի ամարային պաշտօնատեղում բաստ նստողների թիւը հասաւ 6,000-ի։

Պետերբուրգ.—(Պաշտօնական)։ Համաձայն Թէհրանում պաշտօնավարող դեսպանից ստացված տեղեկութիւններին, պարսից կառավարութիւնը, վճռելով կատարել ռուսական կառավարութեան պահանջները, որոնք արդէն սկզբում հրատարակված էին, փոխարինել է նոյեմբ. 11-ին Շօա-ուս-Սալթանէի գոյքը պաշտպանող պարսիկ ժանդարմներին պարսիկ կօզակներով, իսկ դրանից յետոյ շահի արտաքին գործերի մինիստրը պաշտօնական համագգեստով դեսպանից ներողութիւն խնդրեց պարսից իշխանութիւնների գործողութիւնների համար։ Ունկնդրելով մինիստրի խօսքերին, Պօկլէվսկի-Կօզէլը, իրազեկ եղած իր կառավարութեան հայեացքներին, յայտնել է Վուսուկ-ուդ-Դօվլէին, թէ իր պահանջների կատարման յապաղումը հարկադրեց ռուսաց կառավարութեանը ձեռք առնելու այնպիսի արտակարգ միջոց, ինչպիսին է Պարսկաստան զօրաբանակ ուղարկելը, և որ այդ ժամանակ ֆինանսական խորհրդատու Շուստէր-Մօրգանը թոյլ տուեց իրան տարածելու Պարսկաստանում իր նամակի թարգմանութիւնը մի շարք ստայօդ տեղեկութիւններով հանդերձ՝ պարսիկ ժողովրդին Ռուսաստանի դէմ գրգռելու բացարձակ նպատակով, և այդ պատճառով դեսպանը, չհետևելով թէ կայսերական կառավարութիւնը գոհ մնաց այժմ իր առաջին երկու պահանջները կատարվելուց, կը սպասէ յետագայ հրահանգների Պետերբուրգից։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 և 13 նոյեմբերի

Շանխայ.—Գեներալ Չժանը Շանխայում յայտարարել է պատերազմական հանգամանքներ և սախպում է վաճառականներին մասնակցել նրան։

Չինական 6 ռազմանաւ Նանկինից սպասում են ռազմամթերքի՝ կառավարական զօրքերի համար։

Ամօյից 1,500 (?) և 300 ուսանող գնում են Խուբէյ ապստամբներին միանալու։ Ապստամբները գրաւել են ծովակալ Սայի պատուիրած մեծ թւով հրացաններն ու ռազմամթերքները։

Գեներալ Չժանի գլխի համար նշանակված է 100 հազար դոլլար։

—

Մուկդէն.—Հարաւային պաշտօնեաները աստիճանաբար հեռանում են քաղաքից։ Մի քանիսը հետները յափշտակում են արքունի դրամներ։ Պատասխանատու պաշտօնները մնում են թափուր։ Ոստիկանութեան 2 ամսվայ ռոճիկը չէ վճարված։ Կառավարութեան հաստատութիւններում ուժեղանում է յեղափոխական կոմիտէտի ազդեցութիւնը, որ կամաց-կամաց իր ձեռքն է ձգում իշխանութիւնը։ Ցիցիկարում ուսանողութիւնը՝ հակառակ վարչութեան կարգադրութեան՝ պահանջում է ուսումը վերսկսել։ Ցիցիկարում սպասվում է կատաղած մանջուրների ձեռքով։ Նահանգապետը ձեռք է առել արտակարգ միջոցներ։

—

Պէկին.—Շանդունի աւտօնօմիան զօրքերի պահանջով վերացվել է։ Պաշտօնական օրգանը այդ հանգամանքը վերագրում է Իւանշիկայի ժողովրդականութեանը։ Ժամանակաւորապէս փակվեց պետական բանկի տեղիս բաժանմունքը։

—

Շանխայ.—Ծովակալ Սան մեկնեց Հօնգկօնգ։

Արծաթի գները բարձրանում են։

—

Ուչանֆու.—Իւանշիկայը տեղս ուղարկեց յեղափոխականների հետ բանակցելու համար երկու պատգամաւորի, որոնք գեներալ Լիւանխուէյին առաջարկեցին դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները, որովհետև կառավարութիւնը համաձայն է բոլոր բարենորոգումներին, ի նկատի առնելով որ օտարազգիները սպառնում են բաժան-բաժան անել Չինաստանը։ Լիւանխուէն պատասխանեց, թէ մանջուրները չը պէտք է մնան գահի գլուխ։

Հիւպատոսները քանիցս բողոքեցին օտարազգիների քաղաքամասերում կառավարական թնդանօթաձիգ վաշտեր դնելու դէմ։ Անգլիական թաղում սպանվել ու վիրաւորվել են մի քանի չին բանւորներ։ Սխալ են գերմանական աղբիւրից բղխող տեղեկութիւնները չին-եւրոպական միջադէպերի մասին։ Ցերեկով ու գիշերով հրացանաձգութիւն է։ Կառավարական զօրքերի ձեռքումն է երկաթուղին քաղաքի և Խանկօուի մէջ։ Յեղափոխականները ամրացրել են Ուչանֆուն և Խանիանը։

Կազմվեց ժամանակաւոր կառավարութիւն։ Նախագահ ընտրվեց բժիշկ Սունվէնը, մինիստրների խորհրդի նախագահ՝ Լիւանխուէնը։

Լուրերի համաձայն, 5-րդ զօրաբանակը, որ ներկայումս գտնվում է Շանդունում, ուղարկվում է Նանկինի օգնութեան։

—

Պէկին.—Լուրերի համաձայն, ի նկատի ունենալով որ շուտով ճակատամարտ է լինելու Շանսիի յեղափոխականների հետ, Իւանշիկայը ձեռք է առնում միջոցներ դիւրացնելու օտարազգիների տեղափոխութիւնը Տայխանֆու։

20-րդ զօրաբանակի մի մասը, որ կանգնած է Լուանչժօյում, հրաժարվում է գնալ Խանկօու և խնդրում է յետ կանչել իրան Մուկդէն։

Այսօր Տայմիաօ տաճարում, կայսերական տան իշխանների և բարձրաստիճան պալատականների ներկայութեամբ, որոնց գլուխ կանգնած էր Իւանշիկայը, պետական խնամակալը կայսրի անունից երդվեց հաւատարիմ մնալ սահմանադրութեան։ Բոլոր ներկայ եղողները ծունր դրեցին։ Երդումը բարձրաձայն կարդացվեց մանջուրական լեզուով։ Երդման մէջ պարունակվում է դիմումն դէպի դինաստիայի նախկին կայսրները և հանդիսաւոր խոստումն սրբութեամբ պահպանել չինական սահմանադրութեան 19 հիմնական կէտերը։

Երէկ դէպի հարաւ ուղարկվեց 4,000 մարդուց բաղկացած մի զօրամաս։

—

Տօկիօ.—Ուրագա նաւաշինարանում գործադուլ արին 2,000 բանւոր։ Բրնձի գինը շարունակում է բարձրանալ։

—

Տօկիօ.—Վախճանվեց մարկիզ Կոմուրան։

Խարբին.—Ցուցհեազեանում հասարակական հանգստութեան աւտօնօմ կոմիտէտի բացումը յետաձգվեց։

Չինական արևելեան երկաթուղին այս տարվայ 10 ամսում չը ստացաւ կէս միլիոն՝ թէյի ապրանքների պակասութեան պատճառով։

—

Տօկիօ.—Բիւջէտային մասնաժողովը վերջացաւ կոմպրոմիսով։ 350 միլիոնի փոխարէն նաւատորմի ուժեղացման համար յատկացվում է 92 միլիոն վեց տարվայ ընթացքում։ Համաշխարհային ցուցահանդէսը վերացվում է։ Երկու միլիոն աւելացվում է երկու համալսարան և այլ կրթական հաստատութիւններ կառուցանելու, երկու միլիոն էլ՝ հեռախօսի զարգացման համար։

ԹԻՒՐՔ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. գործ.)

12 և 13 նոյեմբերի

Պետերբուրգ.—Տեղեկատու Բիւրօն հաղորդում է. «Իտալական կառավարութիւնը տեղեկացրեց Կայսերական Կառավարութեան, որ նա մտադիր չէ փակել Դարդանէլը. Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնեց, թէ չի փակի, քանի դեռ թշնամու պատերազմական գործողութիւնները չեն անցնել Դարդանէլի շրջանը։ Կայսերական Կառավարութիւնը ներկայ հարցում այն կարծիքի է, թէ՝ համաձայն լօնդօնեան 1871 թւի դաշնագրութեան՝ բոլոր չէզոք պետութիւնների նաւերը կարող են ազատ ելևմուտ ունենալ Դարդանէլով»։

—

Տրիպօլի.—Թիւրքերի և իտալացիների միջև ամբողջ օրը տեղի ունեցաւ հրացանաձգութիւն։ «Կարլօ-Ալբէրտօն» ռմբակոծեց օազիսը։ Ըստ երևոյթին թշնամու բոլոր ույժերը կենտրոնացած են Աինզարա օազիսում։ Արաբների փոքրիկ խմբեր անցնում են իտալացիների կողմը։

—

Վիէննա.—«Ցէյտի» յայտնելով, կարևոր փոփոխութիւններ են տեղի ունեցել զօրամասերում, որոնք կապ ունեն Իտալիայի, Չերնոգորիայի, Սանջակի և Սերբիայի հարաւային սահմաններում զօրքերի ուժեղացման հետ։

—

Օդեսսա.—Նաւահանգստում անգործունէութիւն է, որ բացատրվում է նրանով, թէ Իտալիան մտադիր է պատերազմական գործողութիւնները փոխադրել Եգէյեան ծով։

—

Կ. Պօլիս.—Ծովային և զինւորական մինիստրները մեկնեցին նայելու Դարդանէլի ամրութիւնները։

—

Տրիպօլի.—93-րդ հետևակ գնդի վրա երէկվայ յարձակման մէջ մասնակցում էին 600 արաբ, որոնք կորցրին 40 սպանված և մօտ 100 վիրաւոր։ Այսօր արաբները կենտրոնանում են Աինզարայում, ուր եկաւ մի կարաւան կենսական մթերքներով։

—

Դէրնա.—Երէկ առաւօտ հետախուզման ժամանակ քաղաքի առաջ նկատվեցին թշնամու մեծ ույժեր։ Սկսվեց ճակատամարտ, որ տևեց մինչև ցերեկվայ ժամը 5-ը։ Թիւրքերը և արաբները յետ նահանջեցին մեծ կորուստներով։ Զօրքի ոգին շատ լաւ է։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

Կ. Պօլիս, 31 հոկտեմբեր

Թիւրքիոյ պատմական կեանքին մէջ նշանակելի օրեր էին վերջին քանի մը օրերը։ Պատերազմական մինիստրին ուղղուած հարցապնդումը կատարեալ տագնապի օրեր անցնելու պատճառ եղաւ։ Դշ. և Եշ. երկու օրուան վիճաբանութիւններէն յետոյ մինիստրը ստացաւ վստահութեան քուէ, կամ այնպէս ձևացուցին, թէ ստացաւ... այն քուէն, որ ոչ տուողը գիտէր և ոչ ստացողը։

Մահմուդ Շէֆքէթ փաշա իր պատիւը փրկեց ոչ թէ իր երեսփոխան մը կալանաւորելու ձեռնարկը արդարացնելով, այլ իր անցեալ գործերուն տողանցումը ընելով։ Սալիհ փաշա եւ զինքը փրկելու համար օգնութեան փութացած ատեն աւելի Մահմուդ-Շէվքէթ փաշայի անցեալին դրուատիքն ընելու հարկ տեսաւ։

Իթթիհադը, իբր երախտաւորեալ, Մահմուդ Շէվքէթ փաշան փրկեց, և անոր անկումին դէմ կանգնեցաւ, հակառակ անոր որ իթթիհադականներն ալ ստորագրած էին հարցապնդումի գիրը։

Սակայն վստահութիւն յայտնող բանաձևը, որ առաջարկուած էր Իթթիհադի կուսակցապետի կողմէ, պարզ վստահութեան քուէ մը չէր, այլ ազատարարութիւն մը և սաստ մը «ամենազօր» մինիստրին համար։

Վստահութիւն կը յայտնուէր պայմանաւոր կերպով։ Ասկէ յետոյ պատերազմական ատեանը երեսփոխան մը վկայութեան կոչելու համար, իսկ երեսփ. ժողովին արտօնութիւնը պիտի առնէր և առանց անոր հաւանութեան չպիտի կարենար իր ներկայութեան կոչել։

Ասիկա խոշոր յանդիմանութիւն մըն էր և միանգամայն հարուած մը Մահմուդ Շէֆքէթ փաշայի prestige-ին համար, որ խախտուած կրնայ համարուիլ։

Ասիկա առաջին արդիւնքն էր ներկայացուած հարցապնդումին և փոքրամասնութեան մէկ որոշ յաղթանակը։

Սակայն ասիկա այնպիսի յաղթութիւն մըն էր... որուն նման մըն ալ եթէ շահելու ըլլան... ընդդիմադիրները գուցէ չընջուին։

Խորհրդարանին բացման օր անոնք կը ներկայացնէին մեօրինակ ու ամուր ճակատ մը։ Լիւթֆի-Ֆիքրիի ձեռբակալութեան առթիւ անոնք կրցան այդ ամրակուռ զանգուածը պահել, սակայն վերջին պահուն, ով գիտէ ինչ նոստանքներէն մղուած, երկպառակեցան։ Մասնաւորապէս ընդդիմադիր Եուսուֆ Շէմվան բէյ, Տրիպօլսոյ երեսփոխանը, ինքնինքին տալով հերոսական կերպարանք մը, բեմ խոյացաւ և կուսակցական ընդհանուր ըմբռնումին դէմ այնպիսի յայտարարութիւններ ըրաւ, որոնք հերձուած առաջ բերին իր կուսակցութեան մէջ։

Հիմա ընդհանուր առմամբ թէ չափաւորազատականաց և թէ ժողովրդական կուսակցութեան միջև պառակտումի յամառ լուրեր կը շրջին։

Անհա յաղթութիւն մը, որ պարտութիւն մը արժեց։

Հիմա Իթթիհաթը այս կերպով կը ստանայ լիազօրութիւն, որուն դէմ չպիտի ներկայացնէ ընդդիմադիր խումբը պատկառելի դիրք մը, գէթ բաւական մեծ խումբ մը ներկայացնելով։ Շառայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼԷՎ ՏՕԼՍՏՕՅԻ ԵՐԿԵՐԸ

Ինչպէս յայտնի է, Լէվ Տօլստօյի դուստր Ալէքսանդրա Լվովնա Տօլստայան ձեռնարկել է հրատարակելու մինչև իր հօր մահը չը հրատարակված նրա գրուածքները, որոնց վաճառումից գոյացած արդիւնքը, համաձայն հանճարաւոր գրողի կամքի, պէտք է յատկացվի որոշ նպատակի։

Այս օրերս լոյս տեսաւ, և մենք արդէն ստացանք, այդ գրուածքների առաջին մեծածաւալ հատորը, որի մէջ մտել են Լէվ Տօլստօյի հետևեալ գրուածքները. «Սատանան», «Կեղծ կուպօնը», «Պարահանդէսից յետոյ», «Ալեօշա Գօրշօկ», «Ի՞նչ տեսայ ես երազում», «Նրանից բոլոր յատկութիւնները» և «Կենդանի Դիակը»։

Առաջաբանի մէջ հրատարակչուհին յայտնում է, որ թէև նա իրան բարոյական իրաւունք չէ համարում արգելել արտատպել և թարգմանել իր հօր այս գրուածքները, որոնք մինչև այսօր լոյս չեն տեսել, բայց որովհետև հրատարակութեան արդիւնքը յատկացված է հանգուցեալի կամքով որոշ նպատակի, ուստի, որպէսզի այդ նպատակը կարողանայ իրագործվել, խնդրում է նա, որ մինչև 1912 թւի յուլիսի 5-ը ոչ ոք չարտատպէ կամ չը թարգմանէ այդ գրուածքները։

Պէտք է ասենք, որ Լէվ Տօլստօյի այդ նոր գրուածքները և մանաւանդ «Սատանայ» գրուածքը վօրեղ տպաւորութիւն են գործում ընթերցողի վրա։ Հեղինակը այդ գրուածների մէջ էլ հաւատարիմ է մնացել իր փիլիսոփայական և բարոյագիտական հայեացքներին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ-ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՖՈՆԴ

Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. խորհուրդը ստացել է Ուսուցչական Միութեան միջոցով Պետերբուրգից Մկ. ք. Ղազարեանից 10 ր., Մոսկվայի եկեղեց. խորհրդից 100 ր., Ցարսկիէ Սելօյի հիւղից տեղական հասարակութեան մէջ ժողոված 16 ր. 5 կ.։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Մի եզակի դէպք Սաղիանում

Սաղիան, 10 նոյեմբերի

Նոյեմբերի 8-ին այստեղ կատարվեց մի սոսկալի դէպք։ Սաղիանի Բուդաղեան դպրոցի աւ.-ուսուցիչ Մկրտիչ Աթաբէգեանի 18-ամեայ Աշխէն աղջիկը ցեր. ժամը $1\frac{1}{2}$-ին գնում է աղբիւրից ջուր բերելու։ Սաղիանցի Ղազար Շարանեանի որդի Գրիգոր Շ աբանեանը տեսնելով նրան՝ մօտենում է և ատրճանակի երեք հարուածով գնդակահար է անում օրիորդին։ Զարագործն իսկոյն դիմում է փախուստի։ Մի րօպէից յետոյ օրիորդը մեռնում է։ Դէպքի վայրն են գալիս պահակները և աշխատում բռնել յանցագործին, սակայն չէ աջողվում։

Ցաջորդ օրը լսում ենք, որ յանցագործը անձամբ ներկայացել է քննիչին և ապա ձերբակալվել։

Սպանութիւնը կատարվել է հետևեալ պատճառով. Գրիգոր Շարանեանը առանձին սէր է տածելիս եղել դէպի օրիորդը և խնդրել է նրա ձեռքը. ուսուցիչ Աթաբէգեանը, տեսնելով նրա բարոյական վիճակը և վարքն ու բարքը, մերժել է։

Ահա այս բանից նա սաստիկ վիրաւորված՝ սպանեց իր սիրած էակին։ Դէպքն այնքան յուզիչ է, այնպէս սոսկալի, որ ամբողջ գիւղը ողբում է օրիորդի եղեռնական մահը։ Իսկ պժգալի զոհի վշտահար ծնողների արցունքները դեռ չէին ցամաքել իրանց անդրանիկ որդու հողաթմբից, նրանց սիրած հայրենիքի անարժան զաւակը մի նոր մեծ վիշտ պատճառեց սըրտին։

Ամսիս 10-ին, ողբացեալ Աշխէնին հողին յանձնեցինք։ Համակրողները պսակի փոխարէն խոստացան նրա յիշատակի համար մի գումար նուիրել դպրոցում մի կարևոր բանի վրա գործադրելով, մանկավարժական խորհրդի համաձայն։ Կ. Ցարութիւնեան

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

I

Քաղաքային ուսումնարանում

Գանձակ, 9 նոյեմբերի

Ամսիս 8-ին տեղիս բոլոր պետական դըպրոցներում տօնվեց Լոմօնօսօվի ծննդեան 200-ամեակը։

Դեռ առաւօտեան քաղ. դպրոցը մեծ շարժման մէջ էր։ Ուսուցիչներ, աշակերտներ՝ իրար խառնված՝ դպրոցի դահլիճը զարդարում էին, գրական-կրթական յոբելեանին աւելի շուք տալու, աւելի գրաւիչ դարձնելու։ Ժամը 12-ին դպրոցի սաները, հրաւիրված հանդիսականների հետ, տեղաւորվեցին դահլիճում։ Դահլիճը կրում էր տօնին յարմար պատկերներ և նկարներ։

Վարագոյրը բարձրացաւ։ Բեմի աջ կողմը թարմ ծաղիկների շրջանակում դրված էր դպրոցի սան Բագիրովի նկարած Լոմօնօսովի մեծադիր պատկերը՝ կենդանի գծերով։ Կենտրոնում զետեղված էր երաժշտական խումբը, որ բացառապէս կազմված էր դպրոցի սաներից։ Ձախ կողմը բռնել էին հանդէսի գրական մասի արտասանողները, գլուխ ունենալով ուսուցիչ Կօստինին։

Հանդէսը բացեց ուսուցիչ Զարեցօվը ըռֆերատով։ Նա կենդանի գծերով տալով հանդիսականներին Լոմօնօսօվի շահեկան ու օրինակելի կենսագրութիւնը՝ անցաւ նրա գրական-կրթական գործունէութիւնը և մատուցած մեծ ծառայութեան Ռուսաստանի քաղաքական կեանքում։ Ապա դառնալով աշակերտներին, մանաւանդ գիւղացի սաներին, յորդորեց Լոմօնօսօվի կենսագրութիւնը միշտ վառ պահել իրանց մտքում ու նրա ջանասիրութեան ոգով ներշնչվել։

Ապա առանց ազգի ու կրօնի խտրութեան դպրոցի սաները սկսեցին բովանդակալից ոտանաւորներով հանդիսականների ուշքը գրաւել։ Մէջ ընդ մէջ նուագում էր երաժշտական խումբը և մանդոլինիստները, որոնք պատրաստված էին յատուկ տօնի պատճառով։

Հանդէսի վերջը՝ 6-րդ դասարանի աշակերտ Եղիազարեանը կլարնետի վրա նուագեց «Մայր Արաքսի արտասուքը» և «Կռունկը», թողնելով հանդիսականների վրա մեծ ու յուզիչ տպաւորութիւն։

Հանդէսը վերջացաւ «Боже Царя храни» մաղթանքով ժ. $2\frac{1}{2}$-ին։ Կարգապահութիւնը օրինակելի էր, հանդէսը տպաւորիչ։

Նոյնանման հանդէսների կարիքը մեծ է։ Դպրոցը կապել ծնողների հետ, հասարակութեանը մօտեցնել կրթական հիմնարկութեան՝ այդ միմիայն կարելի է բովանդակալից հանդէսներով, որոնք կըրթական են և հոգի ու միտք ազնուացնող։ Գ. ք. Գորգեան

II

 Արհեստաւորաց դպրոցում

Գանձակ, 9 նոյեմբերի

Երէկ՝ տեղիս Միքայէլեան արհեստաւորաց դպրոցում կատարվեց երկու հանդէս. մէկը վերաբերում էր Լոմօնօսօվի ծննդեան 200-ամեակի յիշատակին, իսկ միւսը՝ դպրոցի տարեդարձին։

Առաւօտեան ժամը 10-ին Գանձակի նահանգի ժողովրդական դպրոցների վերատեսուչ Ս. Ա. Պետրունին, բոլոր ուսուցիչների և տեսչի ներկայութեամբ բացատրեց այդ երկու տօնի նշանակութիւնը։ Ապա երկար խօսեց դպրոցի տեսուչ Ն. Ա. Լիբէրմանը՝ տեղեկութիւններ տալով ահհասարակ Լոմօնօսօվի կեանքից և նրա բացատրելով արած ծառայութիւնները հայրենիքին։

Ժամը $12\frac{1}{2}$-ին՝ նոյն դպրոցի ռուս կրօնուսուցիչ Մ. ա.-ք. Մձինարօվը ի ներկայութեան բոլոր ուսուցիչների, աշակերտների և հանդիսականների կատարեց նախ՝ գոհաբանական մաղթանք Կայսրի և Կայսերական Տան արեշատութեան և ապա հոգեհանգիստ՝ ի Տէր հանգուցեալ փոխարքայ Միխայէլ Նիկոլայևիչի յիշատակին. հ. Մձինարօվը վերջացնելով հոգեհանգիստը մի քանի խօսքով շնորհաւորեց դպրոցի տարեդարձը, առաջարկելով որ աշակերտութիւնը անմոռաց պահի հանգուցեալ փոխարքայի յիշատակը։ Ապա առաջ եկաւ տեսուչ Լիբէրմանը և ներկայացրեց դպրոցի 27 տարիների հաշիւը, որ աւելորդ չեմ համարում առաջ բերել։

Դպրոցը բացվել է 1883 թ. նոյեմբերի 8-ին յանուն ի Տէր հանգ. փոխարքայի, 10 տարի եղել է մասնագիտական (պրոֆէսիօնալ), իսկ 1893 թ. մասնագիտականին աւելացել է ընդհանուր կրթական մասը. յընթացս 27 տարիների դպրոցում եղել են 1000-ից աւելի աշակերտներ, որոնցից 600-ից աւելին դեռ չաւարտած թողել հեռացել են. Ներկայումս ուսանում են 120 հ., իսկ 27 տարում աւարտողները եղել են ընդամենը 225 հ., որոնցից ռուսներ 44 հ., հայեր 99, Թիւրքեր 66, վրացիք 8, ուտի 3, լեհացիք 3 և գերմանացիք 2։ Բաժանելով արհեստների տեսակներին, հետևեալ պատկերն է ստացվում։ Փականագործութեան բաժինը. ռուսներ 29, հայեր 65, Թիւրքեր 45, վրացիք 3, լեհացիք 3, գերմանացիք 2։ Բոլորը 147 հոգի։ Ատաղձագործութեան բաժինը։ Ռուսներ 3, հայեր 17, Թիւրքեր 6 և վրացի 1։ Գումար 27 հ.։ Տակառագործութեան բաժինը. ռուսներ 1, հայեր 3 և Թիւրք 1։ Բոլորը 5 հ.։ Եւ վերջապէս գիւղատնտեսական բաժինը աւարտել են՝ ռուսներ 11, հայեր 14, Թիւրքեր 14, վրացիք 4 և ուտիացիք 3։ Բոլորը 46 հոգի։

Այսչափ սահմանափակ աւարտելու պատճառը յարգելի տեսուչը վերագրեց այն դառը հանգամանքին, որ «ծնողները համբերութիւն չեն ունեցել թոյլ տալու իրանց զաւակներին դպրոցի դասընթացը վերջացնելու, այլ կիսատ դուրս են տարել դպրոցից. մի աննշան մասն էլ հեռացել է մանկավարժական ժողովի որոշմամբ 3-րդ տարին մնալու պատճառով»։ Ապա արհեստի և ուսման մէջ առաջադիմութիւն ցոյց տուած 9 աշակերտների—այն է ռուսներ 3 հ. հայեր 2 հ., Թիւրքեր 3 հ., և գերմանացի 1 հ.,—բաժանեց յայտնի հեղինակների աշխատութիւններից մի-մի օրինակ՝ մակագրութեամբ ամբողջ ուսուցչական կազմի. հայերից 2-րդ դասատան աշակերտ Սեդրակ Սափարեանցը ստացաւ Պուշկինի լիակատար ժողովածուն փառակազմ և առաջին դաս. աշակերտ Սամսոն Սարգսեանցը՝ Անդերսէնի տասն հէքիաթները։

Ուշադրութեան արժանի է այն հանգամանքը, որ մինչև հայ-թիւրքական կռուըրածը հայերի թիւը դպրոցում զգալի չափով շատ է եղել, իսկ այնուհետև հետզհետէ պակասելով հասել է (յիշեալ) աննշան թւի, 24 հոգու, որ շատ ցաւալի է։

Հաշիւը վերջացնելուց յետոյ, տեսուչ Լիբէրմանի առաջարկութեամբ, ներկայ եղող բոլոր ուսուցիչները և մի քանի այլ պաշտօնեար անձինք հրաւիրվեցին նախաճաշի. սեղանը ինչ կարծիք որ մասնաւոր բնոյթ ունէր. առաջարկվեցին հոգաբարձու Բուդոլֆի, դիրեկտոր Պետրունինի, տեսչի, ուսուցիչների և այլ կենացներ. սեղանին սիրալիր ծառայութիւններ էր մատուցանում տեսուչը իր պարկեշտասուն տիկնոջ՝ Անաստասիա Ալեքսանդրօվնայի հետ. ժամը $2\frac{1}{2}$-ին սեղանակիցները ուրախ ապաւորութեան տակ հեռացան։ Շնորհաւորական հեռագիր ուղարկվեց հոգաբարձու Բուդոլֆին։

Աշակերտների համար ճոխ սեղան էր պատրաստվել, բայց ափսոս, որ մի փոքր միջադէպ վրդովեց տեսչի և ուսուցիչների ուրախ տրամադրութիւնը։ Ի պատիւ տօնի մորթոտել էին 25 հատ հաւեր. Թիւրք աշակերտները, բացառութեամբ մի երկուսի, պատրաստված կերակուրը չը կերան, պատճառաբանելով որ մորթողը եղել է ռուս մարդ և այն էլ դէպի արևելք՝ փոխանակ հարաւի։ Նրանք բաւականացան սովորական պատրաստած կերակուրներով։

Երեկոյեան դպրոցում դարձեալ աշակերտական հանդէս կար. ռուսներից, հայերից և Թիւրքերից նշանակված աշակերտները 14 ոտանաւորներ արտասանեցին, իսկ տեսչի յարգելի տիկինը և ուսուցիչ Դ. Ի. Մարկօվսկին գրամօֆօնի վրա ածում էին զանազան եղանակներ և ուրախութիւն պատճառում հանդիսականներին. ոտանաւորներից յետոյ տեսուչը ցոյց տուեց մոգական պատկերի վրա մօտ 20 անձանց, օրինակ Նապօլէօն I-ի, Ալէքսանդր I կայսրի, յայտնի գրողներ Պուշկինի, Ժուկօվսկիի, Գոգոլի և այլոց պատկերները տալով բոլորի մասին ընդարձակ տեղեկութիւններ. ապա դպրոցի հայ կրօնուսույց Գ. ք. Թումանեան մի քանի խրախուսական խօսքեր արտասանեց աշակերտների հասցէին և շնորհակալութիւն տեսչին իր ամուսնով, որի խօսքերին անմիջապէս հետևեցին ուրախների խլացուցիչ ձայներ ձեռքերի վրա բարձրացնելով յարգելի տեսչին և այլ ուսուցիչներին։ Դրանից յետոյ աշակերտները սկսեցին թէ՛ մասնակի և թէ՛ խմբովին պարել և ժամը 10-ին ուրախ տպաւորութեան տակ գնացին հանգստանալու։

Աւելորդ չեմ համարում ասել, որ տեսուչ Լիբէրմանն իր 3 ամսվայ պաշտօնավարութեան ընթացքում գրաւել է արդէն ընդհանուրի՝ աշակերտութեան և ուսուցիչների՝ սէրն ու համակրանքը. նա առհասարակ հայրական խնամակալութեամբ է վերաբերվում դէպի ամենքը. նա դեռ երիտասարդ է, 39 տարեկան. աւարտելով Մոսկվայի կադետսկիյ կորպուսը, մտել է Նովօ-Ալէքսանդրօվսկի գիւղատնտեսական ինստիտուտը, ուր և աւարտել է 1902 թ. I կարգի աստիճանով, իսկ տեսչի պաշտօնով փոխադրվել է Գանձակ յուլիս ամսին։

Ներկայ 1911/12 ուսումն. թւին Դպրոցում կան ընդամենը 198 հոգի, որից ռուսներ՝ 46 հ., հայեր՝ 43 հ., Թիւրքեր 108 հ. և մի հրէայ, որոնցից գիշերօթիկներ են՝ ռուսներ 3 հ., հայեր 24 հ., Թիւրքեր 72 հ.։ Տախք գանձարանին վճարում են՝ ռուսները 765 ր., հայեր 6823 ր., գերմանացիները 81 ր. և Թիւրքերը 19,861 ր.։ Բացի ազգութիւնների հաշւին սովորող յիշեալ գիշերօթիկներից զեմակի հաշւին գանձարանը տալիս է տարեկան 3000 ր., որից օգտվում են 14 Թիւրքեր և 6 ռուսներ, իսկ հայերից ոչ ոք չը կայ սովորող։

1914 թ., երբ բոլորովին պատրաստ կը լինի դպրոցի նոր շինութիւնը, ազգութիւնների հաշւին սովորող գիշերօթիկների թիւը կաւելացվի մինչև 150 հոգի։

Գանձակեցի

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

[illegible]

Դատարանում բոլոր վկաները հաստատեցին, որ ատրճանակը պատահմամբ է բացվել մեղադրեալի ձեռքին այն բոպէին, երբ նրանք խաղաղ սուրճ էին խմում։

Նահանգական դատարանը Սաղըրբէկովին արդարացրեց, բայց գործը անցաւ դատաստանական պալատ՝ մեռածի զաւակների բողոքի շնորհիւ, որոնք պահանջում էին հեղաւոր ճանաչել Սաղըրբէկովին՝ դատապարտելով տաժանակիր աշխատանքների։

Դատաստանական պալատը հաստատեց դատարանի վճիռը, որով Սաղըրբէկովը ճանաչված էր անմեղ, և թողեց առանց հետևանքի քաղաքացիական պահանջողի բողոքը։

Մեղադրեալ Սաղըրբէկովին պաշտպանում էր երդ.-հաւատարմատար Յովսէփ Ղորղանեանը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Երէկ, Մայր Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայի ծննդեան օրը, կատարվեց գոհաբանական մաղթանք զինւորական տաճարում՝ Կովկասի Փոխարքայի և այլ բարձրաստիճան իշխանաւորների ներկայութեամբ։ Արսէնալի սարից մաղթանքի ժամանակ պարպվեց 21 թնդանօթ։ Մաղթանքներ կատարվեցին նաև բոլոր այլադաւանների եկեղեցիներում ու աղօթատներում։ Պաշտօնական, հասարակական և կրթական հիմնարկութիւններում և հաստատութիւններում չը կային պարապմունքներ։ Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով։

— Ինչպէս պարզվում է, Կախէթի երկաթուղու վերջին կէտը լինելու է Սղնախ կայարանը։

— Կովկասի Փոխարքան արգելք չէ դնում Պէսկովսկայա փողոցը անուանել այսուհետև «Փետրվարի 19-ի փողոց»։

— Կովկասում առևտրական կրթութիւն տարածող ընկ. նախագահ իշխ. Ն. Ե. Արղութեան-Երկայնաբազուկը դիմել է Ռուսաստանի առևտրական բարձր դպրոցների վերատեսուչներին՝ խնդրելով ուղարկել իրան նիւթեր, վերաբերեալ բարձր առևտրական ինստիտուտների տնտեսական և կրթական մասերի կազմակերպութեան։ Այդ տեղեկութիւնները ստացվելուց յետոյ ընկ. նախաձեռնութեամբ Թիֆլիսում կը գումարվի մի խորհրդակցութիւն, որ վերջնականապէս կը լուծէ Թիֆլիսում բարձր առևտրական ուսումնարան հիմնելու հարցը։

— Ֆինանսների մինիստրը հաստատեց Սղնախի փոխադարձ վարկի ընկերութեան կանոնադրութիւնը։

— Կովկասեան հանքային վարչութեան կառավարչի պաշտօնակատար է նշանակված Ժակ։

— «Ю. К.»-ի ասելով՝ առևտուրը Գանձակում կանգ է առել. վաճառականները մատնվել են չափազանց դժուարին կացութեան։

— Նոյեմբերի 11-ին Թիֆլիսի կոմենդանտ գեներալ Չիրկովի կարգադրութեամբ խելագարների տունը տարվեց զինւորական բժիշկ Իվիչեն։

— Կովկասի Փոխարքան հնարաւոր գտաւ գնդապետ Դոբրովոլսկիին սպանող Զումաչենկոյի և Կամինսկիի մահապատիժը փոխարինել 15 տարով տաժանակիր աշխատանքներով իւրաքանչիւրին։ Մնացած 7 հոգու ցմահ տաժանակիր աշխատանքը փոխարինվեց 10 տարով։

— Դպրոցական-ուսուցչական ֆօնդի աւիթով ժողովարարութիւն անելու համար կազմված Թիֆլիսի կենտրօնական յանձնաժողովը դիմել է Պետերբուրգ Պ. Ղուկասեանին, պրոֆ. Վ. Վարդանեանին, Գ. Տիգրանեանին և Մօսկվա՝ Յ. Ժամհարեանին, Ս. Մամիկօնեանին և խնդրել յօգուտ դպրոցական-ուսուցչական ֆօնդի կազմակերպել Պետերբուրգում և Մօսկվայում մասնաժողովներ՝ կամաւոր նուէրներ ընդունելու համար։

— Վերայի վերեւքի վրա գտնվող քաղաքային «Աշխատանքի Բօրսա» հիմնարկութեան մէջ վաղը, չորեքշաբթի, ամսիս 16-ին, երեկ. ժամը 7-ին, տեղի կունենայ քաղաքային I ընտրողական մասի «Նոր Գրուպպա» կուսակցութեան ժողովը, ուր կարող են ներկայ լինել յիշեալ մասի ցենզ ունեցողները։

— Թիֆլիսի օպերային խմբի երրորդ դիրիժեօր հրաւիրված է Մատտէրը, որ առաջին անգամ հանդէս եկաւ կիրակի, նոյեմբերի 13-ին, երբ ցերեկով տրվեց «Կարմէն» օպերան։ Երևում է երիտասարդ դիրիժեօրի ընդունակութիւնը։ Կը տեսնենք առաջիկայում նրա տաղանդի չափը։ Ուրեմն ներկայումս կան երեք դիրիժեօրներ՝ Իվ. Պալիէվ, Մօրգուլեան և Մատտէր։

— Վաղը Իվ. Պալիէվի բենեֆիսն է։

— Շուտով Նաւթլուխ կոչված քաղաքամասում կը հաստատվի էլեկտրական լուսաւորութիւն։

— Ի պատիւ Կով. Հայոց Բարեգործ. Ընկերութեան յօբելեանի տրվելիք համերգային մասի և խմբի կառավարիչ Մուշեղ Աղայեանը հրաւիրում է խմբում մասնակցել ցանկացողներին Баронская, 20 ամեն օր, երեկոյեան ժամը 5-ից, բացի ուրբաթ օրերից։

ՏԵՂԵԿ. ՎՐԱՑ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

— Երէկ տեղի ունեցաւ վրաց դերասանուհի Մ. Սափարօվա-Աբաշիձէի բեմական գործունէութեան 30-ամեակի առիթով կազմված յօբելեանական մասնաժողովի նիստը, որի ժամանակ մշակվեց յօբելեանական տօնախմբութեան մանրամասն ծրագիրը և որոշվեց հասարակական հաստատութիւններին ուղղել համապատասխան գրութիւններ։

— Ամսիս 14-ին Դիղօմի գիւղը ճանապարհվեցին Վրաց Գիւղատնտ. Ընկերութ. ներկայացուցիչը և ինժ. Ֆ. Քուրդիանի, որոշելու այն հարցը՝ թէ ո՞րչափով հնարաւոր է Դիղօմի դաշտը ոռոգել Կուրի ջրով և թէ ինչ կարժենայ այդ ոռոգման համար ջրուղիներ փորելու գործը։ Քուրդիանին կը պարզէ նմանապէս յիշեալ գիւղում ջուր հանելու գործը։

— Նոյեմբերի 20-ին նշանակված է Վրաց Ֆիլարմօնիկ Ընկերութեան տարեկան ժողովը Վրաց Գիւղատնտեսական շինութեան մէջ։ Ժողովականները ի միջի այլոց պիտի ընտրեն վարչական մարմիններ։

— Նոյեմբերի 13-ին կայացաւ Վրաց Պատմա-Ազգագրական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, որը քննեց մի քանի հերթական հարցեր։

— Կիրակի, ամսիս 13-ին, Վրաց Թատրօնում առաջին անգամ խաղացվեց Գեղավանիշվիլիի «Մատնիչը» խորագիր կրող նոր պիէսը, որի բովանդակութեան հետ մեր ընթերցողներին կը ծանօթացնենք մօտ օրերս։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

I

Դաշնակահար Հօֆմանը Թիֆլիսում

Նշանաւոր դաշնակահար Հօֆմանը Թիֆլիսում տուեց մի քանի համերգներ։

Մենք ներկայ եղանք նրա վերջին համերգին կիրակի, նոյեմբերի 13-ին, և ստացանք այն հազուադէպ գեղարուեստական հաճոյքներից մէկը, որ տալիս է մարդուն առաջնակարգ շնորհալի նուագածութիւնը։

Հօֆմանի մատների տակ դաշնամուրը խօսում է և երգում, արտայայտելով զգացմունքներ, մտքեր, տրամադրութիւններ։ Մաքուր, գեղեցիկ, ճկուն են դաշնամուրի ձայները, որոնք այնքան հմտօրէն հպատակվում են վարպետի կամքին։ Եթէ ինքն ըստ ինքեան շատ հաճելի է տեսնել գեղեցիկ տեխնիկա, կրկնակի ախորժելի է լսել երաժշտական հեղինակութիւնների գեղարուեստական հարազատ արտայայտութիւն։

Հօֆմանը մեծ ճաշակով և ոյժով նուագեց Բախի պրելիւդիան, հոգեշունչ տրամադրութիւնով շաղ տուեց հասարակութեան լսելիքներում Շօպէնի գողտրիկ երաժշտական մարգարիտները և հիացրեց նրա հեղինակած «Յուղարկաւորութեան քայլերգի» հրաշալի վերարտադրութեամբ։

Բուն տեխնիկական տեսակէտով գեղեցիկ էին Մօշկովսկիի «Ժօնգլեօրը», Շուբերտի «Երաժշտական վայրկեանը» և այլն։

Հօֆմանի համերգները իսկական ուրախութիւններ էին երաժշտասէր հասարակութեան համար։ Սիրող

II

Երգչուհի Պլեվիցկայա

Անցեալ սէզօնին մենք տուել էինք տեղեկութիւններ ռուս երգչուհի Պլեվիցկայայի մասին։

Այժմ նա նորից հիւր է եկել Թիֆլիս և տուեց արդէն մի կօնցերտ։ Լսվում է, որ նա համաձայնել է տալու նաև երկրորդը։

Նա երգում է ռուսական երգեր և նրանցից մի քանիսը առանձին շեշտերով և բնորոշ գծերով, ինչպէս օրինակ «Ухарь купецъ»-ը։

Նրա կօնցերտը գրաւել էր այնքան հասարակութիւն, որ մարդիկ կանգնել էին միջանցքներում։

Պլեվիցկայայի երգեցողութիւնը պայմանական արժէք ունեցող երաժշտական երևոյթների շարքին է պատկանում։ Նա ունի իր ուխտեալ հաւանողներին և թերահաւատներին։

III

Արտիստական Թատրօնում

Շաբաթ, նոյեմբերի 12-ին, Արտիստական Թատրօնում Բօեարսկայայի ռուսաց դրամատիկական խումբը ներկայացրեց «Տրիլբի» դրաման։

Ներկայացումը յիշատակելի է նրանով, որ այդ օրը պիէսի հերոս Սվէնգալիի դերը կատարում էր մեր հայազգի դերասան Յովհ. Աբէլեան հայերէն լեզուով։

Երևի տիկին Բօեարսկայա եւրոպական օրինակով առաջինը Թիֆլիսում այդ երևոյթի հեղինակ հանդիսացաւ՝ գրաւելով թատրօն բաւական մեծ թւով հայ հասարակութիւն, որը այդօր Աբէլեանի առաջին իսկ խօսքերից չը կարողացաւ իր ծիծաղը պահել արտասովոր կօնտրաստից։

Ցամենայն դէպս հոյակապ պիէսը և Աբէլեանի տաղանդաւոր խաղը շուտով ցրեցին առաջին տարակուսանքը և բուռն ոգևորութիւն առաջ բերին թատրօնականների մէջ անխտիր։

Խաղը ընդհանրապէս անցաւ շատ աջող. թէ Աբէլեան և թէ Տրիլբիի դերը կատարող տիկ. Բօրիսօվա արժանացան երկար ծափահարութեան։

Մենք օգտվում ենք դէպքից ընդգծելու Հայ Դրամատիկական Ընկերութեան վարչութեան մոռացութիւնը, որ չէ կըրկնում հայ հասարակութեան համար «Տրիլբիի» նման հրաշալի պիէսը հայ բեմի վրա և առիթ չէ ընծայում Աբէլեանի անման Սվէնգալիի կատարումից յիրաւի էսթետիկական բաւականութիւն առնելու։

Յուսանք, որ մօտիկ ապագայում «Տրիլբին» կը տրվի Արտիստական Թատրօնում Աբէլեանի Սվէնգալիով... Ե.

IV

Ժողովրդական Տան Թատրօնում

Ժողովրդական Տանը, ուրբաթ, նոյեմբերի 11-ին, Հայ Դրամ. Ընկ. Թատերասէրների խումբը դերասանների մասնակցութեամբ խաղաց Լենգիէլի «Տայֆունի» 4 գործողութեամբ դրաման։

«Տայֆունը» այն պիէսներից մէկն է, որ իր ժամանակին մեծ սենսացիա է առաջ բերել թատրօնական աշխարհում և ամենուրեք հասարակութեան հոծ բազմութիւն է գրաւել։ «Տայֆունի» մէջ պատկերանում է աքսելքի մի ժողովուրդ, որը մինչ այդ, կարելի է ասել, անծանօթ էր ոչ միայն մեզ, այլ և ամբողջ քաղաքակիրթ երկրին։ Շնորհիւ «Տայֆունի»՝ բէլիէֆ կերպով ներկայանում է Նիպպօնը, որի զաւակները դէպի իրանց հայրենիքը տածած անհուն սիրով, անյողդողդ կամքով, անձնանուէր միաբան սիրով, գաղտնապահ սրտով և խելացի ու ճարպիկ ընդունակութիւններով այնտեղ, Եւրօպայում, դարբնում են իրանց հայրենիքի վերածնութիւնը, այն սուրբ պարտականութիւնը, մեծ միսսիան, որ դրված էր նրանց վրա։

Ահա այսպիսի մի լուրջ, ծանր գործ էր, որ պիտի ներկայացնէր բեմի վրա թատերասէրների խումբը։ Այս այսպէս լինելով՝ դերակատարները բազմակողմանի ուսումնասիրութիւն և երկար աշխատանք պիտի գործադրէին իւրացնելու այն սառն, բայց և ուժեղ, խոհուն, դրական տիպերը, որոնք իրանց մտածելակերպով ու արտայայտութիւններով շատ են զանազանվում մեզանից։

Բենեֆիցիանտ Արմէնեանը (Տօգերամօ) ընտրել էր ցարդ իր խաղացած դերերի մի հակադիր տիպ, որ ամենապատասխանատուն և առանցքն է կազմում պիէսի։ Սկզբում մեզ այնպէս թւաց, որ Արմէնեանը պիտի ընկճվի ամբողջապէս դերի ծանրութեան տակ։ Առաջին գործողութեան մէջ յարգելի բենեֆիցիանտը իր շտապ ու չը կենտրօնացած խաղով թուլացրեց Տօգերամօյի եզակի տիպը, որը իր չափած ու ձևած ամեն մի խօսքով ամենախոր պատկառանք է ներշնչում իր հայրենակիցներին։ Սակայն, անսպասելի կերպով, 2-րդ գործողութեան մէջ Արմէնեանը լիովին տիրապետեց իր դերը և շնորհալի խաղով հասաւ դերի բարձրութեանը։ Նա աջող էր նմանապէս միւս գործողութիւններում, միայն թէ վերջում մահվան պրօցէսսը կատարվեց մի փոքր անբնական։ Մինչ թւում էր, որ նա մի քանի ահեղ, խոշոր հոգեկան ցնցումներից յետոյ պիտի ընկնէր անշունչ՝ երկարատև շարունակում էր մահվան ջղաձգութիւնները, մինչդեռ նրան արդէն անշնչացած են համարում։

Տիկին Դուրեան-Արմէնեան (Ելենա) այդ օրը բոլոր դերակատարներից ամենաաջողվածը պիտի համարել։ Նա փայլուն կերպով խաղաց Ելենայի բարդ, հոգեկան ապրումները, գրացիօզ ու նուրբ շարժումներով պատկերացրեց եւրօպացի կնոջ, նամանաւանդ դժուար, մաքառման ժամին։ Առաջին գործողութեան մէջ տեղ-տեղ նշմարվում էր արհեստական խաղ, որը ամբողջութեան մէջ սուզվում էր։

Այնուհետև աջողվածներից կարելի է համարել Ամօ-Խարազեանին (Լինդէֆէլդ), Ահարօնեանին (Կօբայեաշի), Թաշճեանին (Իօշիկավա)։ Ամօ-Խարազեանը առաջին գործողութեան մէջ չափազանցրեց իր յուզմունքը և անտեղի ներվային ցնցումներ առաջ բերեց. 3-րդ գործողութեան մէջ ուղղեց իր թերին և խաղը աւելի բնական անցաւ։ Ահարօնեանը իր համեստ ոյժերով տալիս էր հայրենասէր եապօնացու դերը. նա ուսումնասիրել էր իր դերը և բարեխիղճ աշխատանք թափել, համեմատաբար թոյլ էր նրա խաղը 4-րդ գործողութեան մէջ։ Թաշճեանին պակասում էր եապօնացի ծերունու փորձառու ներշնչումը ուժեղ շեշտերով։ Բաւարար էր Շաւարշը պաշտպանի դերում։ Անփոյթ վերաբերմունք էր ցոյց տալիս, նոյն իսկ բեմի վրա, տիկին Մանուչարեանը։ Այն ինչ՝ նա կարող էր աւելի կենտրօնացած տանել իր խաղը, եթէ ուշադրութիւնը ցրված չը լինէր։ Թոյլ էին մնացած եապօնացի ուսանողները, ինչպէս և միւս դերակատարները, իրանց մեքենայական խաղով, որ չէր բղխում խոր համոզմունքից ու անսահման հաւատից, այլ ընդօրինակութեան և սառն ոգևորութեան կնիք էր կրում։

Մեր կարծիքով՝ «Տայֆունը» բարձր էր հայ թատերասէրների ոյժից և վերջիններս մեծ զգուշութեամբ պիտի մօտենային նրան։

Բենեֆիցիանտը ստացաւ բազմաթիւ ծափեր, ստացաւ մի քանի թարմ ծաղկեփունջեր և ոսկեայ պարգև։ Հասարակութիւնը լցրել էր դահլիճը, ափսոս որ առաջին շարքերում շատ կային ազատ տեղեր։ Պէտք էր աւելի մեծ չափով խրախուսել բենեֆիցիանտին, որը դրել է իր աշխատանքը հասարակութեան աւելի լայն խաւերի համար։ Գահ

V

Նոյեմբերի 17-ից սկսվում են Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան հինգշաբթի օրվայ ներկայացումները Արտիստական Թատրօնում։ Ամսիս 17-ին՝ առաջին հինգշաբթին, խաղալու են Գօրդինի լաւագոյն պիէսներից մէկը՝ «Միրրա Էֆրօսը», որ անցեալ տարի առաջին անգամ աջող կերպով ներկայացվեց Արտիստականի բեմում շատ լաւ անսամբլով։ Ուրախալի է Դրամատիկական Ընկերութեան նախաձեռնութիւնը՝ աւելացնելու հայկական ներկայացումների թիւը, և հաւատացած ենք, որ հայ հասարակութիւնը կը շտապի լցնել նոյեմբերի 17-ին՝ առաջիկայ հինգշաբթի, Արտիստական Թատրօնը, ինչպէս սիրով յաճախում է երկուշաբթի օրերը։

Ինչպէս յայտնի է, Միրրա Էֆրօսի դերը լաւագոյն դերն է շնորհալի դերասանուհի տիկին Մայսուրեանի ընդարձակ ռեպերտուարում։

ՄԱՄՈՒԼ

Հայ վաճառականների արած ակտիվ քայլը կաթողիկոսական ընտրութիւնների հարցում,—երբ նրանք, իբրև հայ ժողովրդի և հայոց եկեղեցու անդամներ, իբրև քաղաքացիներ և ծխականներ, գիտակից իրանց իրաւունքներին, որոշեցին գործադրել այդ իրաւունքները և թոյլ չը տալ, որ միայն ազգային ընտրութիւնների կապալառուները մասնակցեն և տնօրինեն գործերը,—սաստիկ զայրոյթ առաջ բերեց այդ կապալառուների և մանաւանդ «Հօրիզօն» թերթի շուրջը համախմբված տիրացուների մէջ։

Հայ վաճառականներին միացել էր և հայ համալսարանական և առ հասարակ ողջամիտ, շիտակ ու անշահասէր ինտելիգենցիան, և այդ միութիւնը արտադրեց այն հետևանքը, որ հօրիզօնականները կամ նրանց նման մտածող տարրերը կրեցին կատարեալ պարտութիւն ընտրութիւնների ժամանակ Թիֆլիսում, և նրանց կանդիդատները այնքան կորցրին գլուխները, որ քաջութիւն չունեցան նոյն իսկ դնել իրանց թեկնածութիւնը, թէկուզ սեանալու բեւկով, որպէս զի կարողանան գոնէ իրանց կարծիքները և հայեացքները արտայայտել, ինչպէս քաջութիւն ունեցաւ այդ անել Յ. Սպենդիարեանը 1908 թ., երբ թէև հաստատ գիտէր, որ չը պէտք է ընտրվի, բայց դրեց իր քուէտուփը, որպէս զի կարողանայ իր հայեացքները արտայայտել և ոչ պատրուակներ առաջ բերեց Երուսաղէմը չապաւնելու մասին։

Եւ հօրիզօնականները, չը կարողանալով տանել իրանց խայտառակ պարտութիւնը, դիմեցին իրանց սովորական խայտառակ միջոցներին, այս է՝ անուանարկութեան, զրպարտութեան։

Եւ ահա մի շարք առաջնորդող և այլ յօդուածներով «Հօրիզօնը» և նոր «Մամուլ» թերթը սկսեցին յարձակվել հայ վաճառականների վրա։ Նա նոյն իսկ չամաչեց անձնական յարձակումներ անելուց վաճառականների աւագ Միլեանի, Խ. Աֆրիկեանի, Կաֆեանի և Լևոն Մանթաշեանի դէմ՝ աշխատելով վիրաւորել նրանց զանազան աւգօտ ակնարկներով։ Որպէս թէ Բօրսայի դահլիճում հոկտ. 13-ին գումարված ժողովը բաղկացած է եղել մեծ մասամբ շկաֆչիկներից, մանր վաճառականներից, որոնք, վախենալով որ Միլեանը և Աֆրիկեանը կարող են իրանց մուրհակները չը զեղչել բանկերում, ստիպված են եղել նրանց չը հակառակել. որպէս թէ Թիֆլիսի վաճառականները մտադիր են եղել կաթողիկոսական պատգամաւոր ընտրել մի կապիտալիստի (ակնարկ՝ Լևոն Մանթաշեանի վրա), որպէս զի կարողանան կաշառել Թիւրքիայից եկող հայ պատգամաւորներին յօգուտ Օրմանեանի։ Բացի դրանից՝ «Հօրիզօնը» աշխատում է այն միտքը տարածել, թէ վաճառականների ձայնը չէ կարելի համարել ժողովրդի ձայն, թէ նոյեմբերի 6-ին ժողովին մասնակցող պատուիրակները չեն հանդիսանում հայ ժողովրդի ձայնը ներկայացնողներ, ինչպէս հօրիզօնական մի պատուիրակ, ընտրված մի եկեղեցուց, որ գուցէ 50 տուն ծխական չունի, իրան համարում էր ներկայացուցիչ հայ ժողովրդի, իսկ Ախալցխայի վիճակի 100,000 ժողովրդի ներկայացուցչին չէր համարում ժողովրդի ներկայացուցիչ։ Մի խօսքով՝ «Հօրիզօնը» և «Մամուլը» աշխատեցին ցոյց տալ հայ վաճառականներին՝ իբրև հայ ժողովրդի շահերի դէմ գնացող տարր, իբրև հայ ժողովրդի թշնամիներ։ Եւ այդ ամենը նրա համար, որ հայ վաճառականները այս անգամ չէին կամեցել չէզոք մնալ, անտարբեր մնալ, այլ իրանք ևս իբրև ծխականներ, իբրև հայեր, կամեցել էին մասնակցել իրանց եկեղեցու պետի ընտրութեան։

«Հօրիզօնը» իր կեղտոտ վարմունքը հասցրեց այն աստիճանի, որ, կամենալով անուանարկել Լ. Մանթաշեանին, որ նոյնպէս եկել էր իր ծխական և ազգային պարտականութիւնը կատարելու, թոյլ տուեց իրան արտատպել մի լուր, թէ Լևոն Մանթաշեանը, որ Պարիզում 100,000 ֆրանկ է տուել մի ձի գնելու, մերժել է իր հօր կառուցած եկեղեցու համար 2,400 ֆրանկ տուրքը վճարել։ «Տեսէք, հայեր, ինչ տեսակ մարդիկ են այդ հայ վաճառականները, որոնք հանդէս են եկել մեր դէմ»—ահա ինչ է ուզում ասել դրանով «Հօրիզօնը»։

Արդեօք հարկ կայ ասելու, որ «Հօրիզօն» և հօրիզօնականների ու նրա զինակիցների այդ բոլոր զայրոյթը, կատաղի փըրփուրը հայ վաճառականների դէմ առաջ են եկել միայն զայրոյթից, կատաղութիւնից, որ այդ բոլոր քսութիւնները, անվայել և անարժան զրպարտութիւնները միայն մի նպատակ ունեն, այն է՝ զզվեցնել հայ վաճառականներին, որպէսզի նրանք առաջվայ նման, իրանց չէզոք և անտարբեր պահեն, չը միջամտեն ազգային, հասարակական գործերին և ասպարէզը թողնեն առաջվայ նման հօրիզօնականներին և այն մութ տարրերին, որոնք ժողովրդի, ժողովրդական շահերի անունով շահագործում են վերջին տարիները խեղճ հայ ժողովուրդը և հանդիսանում նրա ամենավտանգաւոր թշնամիները։

Զէ որ այդ նոյն «Հօրիզօնը» դեռ երէկ «ազգային մեծ բարերար» էր անուանում Մանթաշեանին, իսկ այսօր նոյն Մանթաշեանին կամենում է անուանարկել, որովհետև նա համարձակվել է իր սեփական կարծիքն և համոզմունքն ունենալ և ձայն տալ Օրմանեանին։

Զէ որ այդ նոյն «Հօրիզօնը» դեռ երէկ պարծանքով էր յիշում, որ մի վաճառական, Հ. Մելիքեան, որ չունի սիստեմատիկ կրթութիւն, նախագահ է զուտ գրական մի հանդէսի, որ այդ նոյն Հ. Մելիքեանը այսօր «Հօրիզօնի» հրատարակութեան գործի գլուխ է կանգնած, իսկ Խ. Աֆրիկեան, որ համալսարանական կրթութիւն ունի, Ս. Միլեան, որ ամբողջ վաճառականական դասակարգի ներկայացուցիչն է, նրա աչքում համարվում են ոչնչութիւններ։ Ինչ՞ե՞ր երկու չափ միևնոյն առարկայի համար։

Չը կայ աշխարհիս երեսին մի դասակարգ, որ անպատ լինի, թերութիւններ և պակասութիւններ չունենայ։ Միթէ հայ ինտելիգենցիայի, հայ գրողների շարքերում քիչ կան անարժան և պակասաւոր մարդիկ. միթէ գրողներ չեն Վ. Փափազեանը, Լէօն, Յովհ. Թումանեանը, Խաժակը, որոնք, սակայն, օժտված են այնպիսի քամելէօնութիւններով, որոնց նմանը չէք գտնի վաճառական և այլ դասակարգերի մէջ։ Ինչո՞ւ էք մոռանում վաճառական դասակարգի դրական կողմերը. նրա աջակցութիւնները, մեկենասութիւնները ազգային, կուլտուրական գործերում։ Միթէ «Հօրիզօնի» և հօրիզօնականների ընտրելի Սամսոն Յարութիւնեանը, հէնց իր պարտութիւնից յետոյ, նոյն Ս. Միլեանի, նոյն Խ. Աֆրիկեանի, նոյն Լ. Մանթաշեանի, նոյն Ս. Կաֆեանի աջակցութեան չը դիմեց երկու օր առաջ, որպէսզի նրանք հայ ուսուցիչների ապահովութեան խնդիրն իրագործեն։

Պախարակեցէք վաճառականներին այն պակասութիւնների համար, որ նրանք, իբրօք, ունեն, ինչպէս ունի ամեն մի դասակարգ. բայց մի պարսաւէք, մի հայհոյէք նրանց, երբ նրանք, իբրև գիտակից քաղաքացիներ, իբրև հայեր, գալիս են իրանց պարտականութիւնները կատարելու, իրանց իրաւունքները վայելելու։ Ընդհակառակը, գովել պէտք է այդ Միլեաններին, Աֆրիկեաններին, Մանթաշեաններին, Կաֆեաններին, որ նրանք այլևս չեն կամենում անտարբեր, չէզոք դեր խաղալ, այլ համարում են իրանց անդամներ հասարակութեան, մասն հայ ժողովրդի և կատարում են իրանց պարտականութիւնները։

Եւ հէնց այդ է պատճառ, որ հայ ինտելիգենցիայի ողջամիտ, շիտակ մասը հետ միացած էին վաճառականները կաթողիկոսական հարցում, մի բան, որ փրփրելու չափ կատաղեցրել է «Հօրիզօնին», որի հովանաւորը սակայն այսօր Խ. Աֆրիկեանից, Լ. Մանթաշեանից և Միլեանից իր կրթութեամբ ամենևին բարձր չէ։

Ամօթ է, վերջապէս. դէն ձգէք քսութիւնները և պրօվոկացիաները։ Դուք կը հասնէք հակառակ հետևանքի։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Հեռագրով)

Մոսկվա, 14 նոյեմբերի

Մենք, ներկայ եղողներս նոյեմբերի 6-ի ընդհանուր ժողովում պատուիրակի ընտրութեան համար, պարտք ենք համարում յայտնել, որ դոկտոր Շահ-Նազարեանի հեռագիրը, տպված «Սուրհանդակի» № 434-ում, այն մասին, որ նորընտիր պատուիրակ Ստեփան Մամիկոնեանն ընտրողների առաջ յայտարարել է իրան Օրմանեանի կողմնակից, ամբողջովին հնարովի է: Կաթողիկոսական աթոռի համար բոլոր կանդիդատների բնորոշումը Մամիկոնեանն արեց ծխականների բուռն խնդիրքով իր ընտրութիւնից յետոյ, ուստի և տակտիկական որեւէ նկատման մասին խօսք լինել չէ կարող:

Զարմանում ենք, թէ ինչու էկս-պատուիրակ Շահ-Նազարեանը յեղաշրջել է փաստերը:

Ընդհ. ժողովի քարտուղար՝ Բարսեղ Գասպարեան: Ալ. Ծատուրեան, Առ. Դիբվիչ, Մինաս Լազարեան, Արսէն Բուդաղեան, Ստ. Թումեան, Բարսեղ Աւետիսեան, Գէորգ Եղիգարեան, Արմենակ Սարգսեան:

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Կադէտական ֆրակցիան առաջիկայ նստաշրջանի համար իր նախագահ ընտրեց Միլիւկովին, օգնականներ՝ Շինգարեովին և Նեկրասովին:

✦ Հոկտեմբերեանների ֆրակցիայի նախագահ ընտրվեց Գուչկովը, սրա օգնականներ՝ Կամենսկին և Գլեբովը:

✦ Սէվաստոպոլում հեղեղից յետոյ եկաւ աղաւնու ձուի մեծութեամբ կարկուտ:

✦ Եալտայի շրջակայ լեռներում եկել է մեծ քանակութեամբ ձիւն:

✦ Ներչում Տոլստոյի յիշատակին նուիրված երեկոյթում արգելվեց յարգել մեծ գրողի յիշատակը յոտնկայս: Անյարմար դրութեան մէջ ընկան նրանք, որոնք տեղի բացակայութեան պատճառով կանգնած էին միջանցքներում:

✦ Շուտով Պետերբուրգում բացվելու է մահմեդականների մզկիթ: Այդ առիթով մտադրութիւն կայ գումարել համազգային մահմեդական կրօնական համագումար:

✦ Վերջնականապէս պարզվեց, որ Կիեվում երեխայ Իւշչինսկիին սպանել էին մի խումբ գողեր հրէական ջարդ առաջ բերելու նպատակով:

✦ Պարիզում բժ. Ռօզէնտալը՝ հետեւելով պրոֆ. Մէչնիկովին՝ մածունից առանձին զանգուած է պատրաստել, որով բերանը ողողելով կարելի է ատամների հիւանդութիւններից առաջն առնել:

✦ Թէհրանի ազգաբնակութիւնը չափազանց գրգռված է: Պատվում են հազար ու մի լուրեր: Դրութիւնը վտանգաւոր է:

✦ Պարսկաստանը Բեռլինում պատուիրեց կէս միլիոն փամփուշտ:

✦ Թաւրիզում Հիւսիսային Պարսկաստանի գրաւումը անխուսափելի է նկատվում:

✦ Պարսից պետական խնամակալը և Շուստերը 20 օրից յետոյ հեռանալու են Պարսկաստանից:

✦ Նորից երկիւղ կայ, որ էկս-շահը վերստին իր գահին կոչվի պարսկական ներկայ հանգամանքներում, թէև ռուսաց կառավարութիւնը՝ իբր անգլիական կառավարութեանը հաւատացրել է, թէ ինքը մտադիր չէ ցոյց տալ ոչ ուղղակի, ոչ անուղղակի կերպով աջակցութիւն Մահմէդ-Ալիի գործին:

✦ Պարսկաստանը բացի փամփուշտներից Աւստրիայում պատուիրել է 25 թնդանօթ:

✦ Թէհրանում նոր թռուցիկներ են տարածված պետական խնամակալի դէմ:

✦ Նորերս Մահմէդ-Ալիի թղթերը քննելիս երևաց, որ էկս-շահի «գործին» մասնակցել են շատ յայտնի անձինք, նոյնիսկ նրանցից մինը ներկայումս իշխանութեան գլուխ է կանգնած: Այժմ բոլոր այդ փաստաթղթերը անհետ կորել են:

✦ Գերմանացի պրոֆեսոր Շիմանի կարծիքով Գերմանիան վերջ ի վերջոյ առիթ կունենայ միջամտելու պարսկական գործերին:

✦ Իտալիան սպառնում է դուրս գալ եռապետեան դաշնակցութիւնից, եթէ Աւստրիան և Գերմանիան չեն ազդի Թիւրքիայի վրա, որպէսզի սա ընդունէ Տրիպոլիսի գրաւումը:

✦ Աւստրիան և Թիւրքիան շարունակում են իրանց սահմանները ամրացնել:

✦ Թիւրքիան իր ամբողջ ուշքն ու միտքը այժմ դարձրած ունի Դարդանէլի վրա: Ամեն օր այնտեղ տեսնվում են տենդային պատրաստութիւններ:

✦ Ռուս օդագնաց Ուստօչկինին Թիւրքաց կառավարութիւնը հրաւիրել մասնակցել է պատերազմին իբրև օդագնաց հետախույզ, խոշոր վարձատրութեամբ:

✦ Թիւրքիան զէնքի կոչելով պահեստի զինվորներին ուղարկում է նրանց սերբիական և չերնոգորիական սահմանները:

✦ Աւստրիական դիւանագիտական աղբիւրներից տեղեկացնում են, որ Թիւրքիան վերջապէս զիջում է և ուզում է Տրիպոլիսի գրաւումը իտալացիներից ճանաչել դրամական վարձահատուցմամբ:

✦ Թիւրքական տեղեկութիւնների համաձայն՝ թիւրքերը Տրիպոլիսում իտալացիներից խլել են 6 թնդանօթ:

✦ Չինական ներկայ խառնակ վիճակին վերջ դնելու նպատակով՝ Եապոնիան ինչ-որ գաղտնի առաջարկութիւն է արել, որպիսի առաջարկութիւնը ընդունվել է Գերմանիայի կողմից, սակայն հաւանութիւն չէ գտնում Անգլիայում: Հաւանական է, որ միջնորդի դերը յանձնվի Ռուսաստանին:

✦ Չինական պոստը չէ գործում՝ գանձարանից նպաստ չը ստանալու պատճառով:

✦ Չինական դէպքերից եւրոպացիների կրած վնասը հաւասարվում է մօտ 7 միլիոն րուբլու: Պահանջողներն են գլխաւորապէս քիթը ամեն բանի մէջ խոթող գերմանացիները և եապոնացիները:

✦ Չինական ներքին գործերի մինիստրը փակեց երկու օպպօզիցիոն թերթ և արգելեց մնացած լրագիրներին տեղեկութիւններ տպել յեղափոխական շարժման մասին:

✦ Զեռնունայն Պէկին վերադարձաւ Իւանշիկայի ներկայացուցիչը յեղափոխականների հետ անաջող բանակցութիւնից յետոյ: Մարդը ուղղակի ապշել է, թէ որտեղից է այդքան մեծ պատրաստութիւնը յեղափոխականների մօտ:

✦ Չինական պաստամբ վայրերում եւրոպացիների սպանութիւնները շարունակվում են:

✦ Եապոնական մի զօրաբանակ Տօկիոյից դիմեց Մուկդէն Կորէայի միջով:

✦ Խանկոուի մօտ վերջին կատաղի ճակատամարտում յաղթութիւնը մնաց յեղափոխականների կողմը: Երկուստեք կորուստները անթիւ են:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

12 նոյեմբերի

ՄԱԼՏԱ: Փորձնական վարժութիւնների ժամանակ կախված կամուրջն ընկաւ. 14 զինուոր և 2 օֆիցէր վիրաւորվեցին:

ԲԵՐԻՒՆՆ: Բէրան և որդիք մետաքսէ գործուածքների ֆաբրիկայի հրդեհը վնաս պատճառեց երեք միլիոն կրօն. տուժեցին 8 հրդեհաշէջ:

ԴՐՕՆՏՀԷՅՄ (Նորվէգիա): Շէկէնի հանքերում հրդեհը պատճառեց երկու միլիոն կրօնի վնաս:

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ: Անգլիական թագաւորի յանձնարարութեամբ՝ Կիտչեները պրինց Զիա-Էդդինին յանձնեց Վիկտորիայի 1-ին կարգի շքանշան:

ԴԵՐԲԷՆՏ: Երկու զինված մարդ կայարանի գանձարկղի մօտ գանձապահից յափշտակեցին 2900 րուբլի:

ՆՕՎՕԶԵՐԿԱՍԿ: Բերէստովո-Բօգօդուխի հանքերում գազի պայթումից մեռավեցին 5 բանուոր:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Բարձրագոյնս հրամայվեց բաց թողնել գիւղացիական բանկին 100 միլիոն՝ 5 տոկոսային վկայաթղթեր:

Դոնեան շրջանի ոչ կօզակ ազգաբնակութեանը մատակարարական օգնութեան համար յատկացվեց 322,729 րուբլի:

1913 թւին կայանալու է Պիրօգովեան 12-րդ համագումարը:

Սամարղանդի նահանգապետ նշանակվեց գեն. մայոր Օդիշելիձէն:

Փակվեց արդիւնաբերութեան ներկայացուցիչների համագումարը:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ: Պատերազմական դատարանը Լիդիեվի յեղափոխական կազմակերպութեան գործի առիթով դատապարտեց 5 հոգու մահվան պատժի, մէկին ցմահ տաժանակիր աշխատանքի:

ՄՕՍԿՎԱ: Դատաստանական պալատը արդարացրեց Կոմէնդանտովին և իշխ. Վախվախովին:

Նահանգական ատեանը պատասխանատուութեան ենթարկեց զեմստվային հիւանդանոցի բժիշկ Աֆրիկանովին նրա համար, որ նա հիւանդանոցում տեղաւորել էր զեմստվային բանտից փախած մի բանտարկեալի:

ԲԵՐԼԻՆ: Պօրուչիկ Լօրինգխօվէնը ընկաւ աէրօպլանից 50 մետր բարձրութիւնից և մեռաւ:

Թիւրք-գերմանական առեւտրական պայմանագիրը երկարվեց մինչև 1914 թւի յունիսի 12-ը:

13 նոյեմբերի

ԱՆՏՎԵՐՊԷՆ: Գործադուլ արին նաւահանգստի բանուորները:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ծովային մինիստրը մաս-

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամութեամբ, իստերիկայով, ենվրալգիայով, սակաւարիւնութեամբ, թոքախտով, սիֆիլիսով, սրտիկային բժշկութեան հետեւանքներով, սրտի հիւանդութիւններով (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի թարախում, պերբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումով, ալկոհոլիզմով, ողնաշարի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն:

Վաճառքի համար երևան են եկել բազմաթիւ սակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք ջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով, բաւ որում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողները իրանց ըէկլամների մէջ բերում են բժիշկների վկայութիւնները մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ մասին, վերագրելով այդ վկայութիւններն իրանց կեղծիքներին: Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից: Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ վկայութիւնները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկարար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, հետեւաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ" անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ: Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, որ ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոն. ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, սրուակը 3 րուբլի:

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.

(П. 95413) 12—8

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

նաժօղով նշանակեց ծովային գեներալշտաբի պետի նախագահութեամբ ծովային կանոնադրութիւնը վերամշակելու համար:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների:

Ընդունում է հիւանդներին՝

Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը:

Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը:

Կուկիա, Սեմեոնովսկայա փողոց, № 16.

Տէլէֆօն № 40.

(ե.ու.կ.) 220. 100—99

ԲԺԻՇԿ

Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ)

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ (Մասնագիտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ)

Ընդունե- (առաւօտեան ժ. 12—1-ը:
լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը:

Բէբուտովսկայա, № 66.

(ա.օ.) 1035. 100—17

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ:

Պրոֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում:

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11.
(երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.

(ա. օ.) 669. 100—70

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս (606), միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների: Էլեկտրաբուժութիւն:

Ընդունե- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ:
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան:
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ առ. ժ. 9—10-ը:

Սօլօլակ, Բէբուտովսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի): Տէլէֆօն № 1175.

(ե. հ.կ.) 888. 100—29

ԲԺՇԿՆ. ՖԷԼԴՇԵՐ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Սրսկումն, լուացումն, մասսաժ, էլէկտրականութիւն, մարմնամարզութիւն: Հիմնաւոր բժշկութիւն սուր և խրոնիքական տրիպերի, սեռական թուլութեան, անկարողութեան և սերմնահոսութեան—ցոյց է տալիս հմուտ մասնագէտ բժիշկների: Օտարերկրեայ հիւանդներին տալիս է խորհուրդներ և բժիշկների հասցէներ: Կարելի է ստանալ իմ կազմած «Գաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարանը», գինը 50 կոպ., ճանապարհածախս՝ 15 կ.: Հասցէս. Тифлисъ, Семеновская ул., № 9. Ընդունելութիւնը 3—5 ժամը երեկոյեան:

(ե.հ.կ.) 892. 50—27

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԿԱՐԻՉ

ԱՌԱՔԵԼ ՍԱԳԻՆԵԱՆՑ

Նախկին աշակերտ Գէորգեան ճեմարանի և Էջմիածնի նկարիչ:

Ընդունում է զուտ հայկական ճաշակի՝ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՆԿԱՐՆԵՐԻ, ԽԱՉՎԱՌՆԵՐԻ, ԽԱՉԿԱԼՆԵՐԻ, նոյնպէս և ՊՕՐՏՐԷՏՆԵՐԻ ու ԴԵԿՈՐԱՑԻԱՆԵՐԻ պատուէրներ նպաստաւոր պայմաններով: Հասցէն՝ Тифлисъ. Красильная ул., ограда церкви св. Георгія (на Майданѣ).

(ա. օ.) 1047. 14—11

ԱՃՈՒՐԴ

Հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեան համաձայն կապալով է տրվում Հաղբատ (Դփչախի) վանքին պատկանող ՍՕՎՈՒԽԲՈՒԼԱԽ անունով հողից 300 (երեք հարիւր) դեսեատին արօտատեղի և վարելահող 5 տարի ժամանակով: Աճուրդը լինելու է Ալէքսանդրոպօլի հոգևոր կառավարութեան տեսնում ներկայ նոյեմբերի 23-ին, իսկ կրկնաճուրդը 25-ին:

Պայմանները կարելի է տեսնել նոյն կառավարութեան մէջ ամեն օր:

(ա.օ.) 1080. 3—2

Նոյն տեսան

Ս. քահ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆՑԻ

Армяно-Григоріанскій

Календарь на 1912 г.

Գինը 20 կոպ.

Հասցէն՝ Ставрополь губ. Священ. С. Теръ-Ованнесьянцу.

(կ.ե.հ.) 1076. 3—2

Լոյս տեսան

Մ. ՉՄՇԿԵԱՆԻ

1912 Թ.

ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Վաճառվում են Կովկասի քաղաքների նշանաւոր գրավաճառանոցներում և թղթեղէնի յայտնի խանութներում: Մեծ քանակութեամբ ցանկացողները, ժամանակին ստանալու համար, թող վաղօրօք ուղարկեն իրանց պատուէրները: Վերադիր վճարով ոչ ոքի չեն ուղարկվում:

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Գարայեվսկի № 5.

МАКАРУ ЧИМИШКЯНУ—Մ. ՉՄՇԿԵԱՆ

(կ.ե.) 1036. 10—6

ՏԱԽՎՈՒՄ Է

ՄԵՂՐ

Ս. Մխիթարեանի մեղուանոցից

Ֆունտը՝ 25 կ.: Մի քանի պուդ գնողներին՝ զիջումն:

Սլեպցովսկի պերէուլոկ, № 5. (Օլգինսկայա փողոցի մօտ):

(ե.հ.կ.) 1011. 12—12

ԴԵՐՁԱԿ

ԼԵՒՈՆ ՃԵՊԵԵԱՆՑ

ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼ Է

Դվօրցովայա փողոց, Վրաց Ազնուական Բանկի շինութեան բակը, Թատրոնի մօտ:

(ե.հ.) 1064. 6—3

Հայոց գրականութեան նուիրած գրքեր

„АРМЯНСКІЙ ПОЭТЪ С ШАХЪ-АЗИЗЪ". Критическ. этюдъ Юрія Веселовскаго съ многочисленными образцами, въ переводѣ русскихъ поэтовъ. Иллюстраціи В. Суреньянца.—Գինը 1 ր. 50 կոպ.:

„АРМЯНСКАЯ МУЗА". Сборникъ, издан. подъ редакціей Юрія Веселовскаго и проф. Г. Халатьянца (болѣе 80-ти стихотвореній Патканьяна, Шахъ-Азиза, Туріана, Бешикташляна, Цатуріана, Ованнисьяна, Чобаньяна и др.—въ перев. русск. поэтовъ).—Գինը 1 ր.:

„РУССКОЕ ВЛІЯНІЕ ВЪ СОВРЕМ. АРМЯНСКОЙ ЛИТЕРАТУРѢ". Публичная лекція Юрія Веселовскаго („Анкета" о вліяніи русской литературы на Г. Сундукьяна, Агаяна, Ованнисьяна, Ов. Туманьяна, Лео, Агароньяна, Ширванзадэ и др.).—Գինը 50 կ.:

Հասցէն՝ Москва, Б. Каменный мостъ, д. Куракиныхъ, Юрію (Георгію) Веселовскому.

(օ.մ.) 1072. 4—3

ՆՈՐՈՅԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԱՊԱԳԱՅ ՈՍԿԻ" ԱՆԿԵՐ (ոչ ցիլինդր)

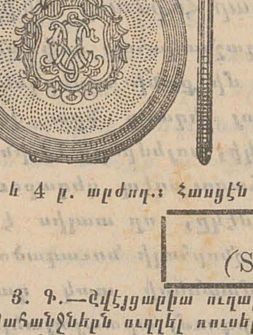

18 քարերի վրա, 3 մասից փականներով: միայն 5 ր. 75 կ., իսկ բարձր տեսակներ 7 ր. 50 կ., 10 ր. և 12 ր.: 200 ր. արժեցող ոսկէ ժամաց փոխարէն ես առաջարկում եմ «Ապագայ ոսկի» յայտնի մարկայի ժամաց: որը իր կազմուածքով և շքեղութեամբ ոսկէ ժամաց. պակաս չէ. իսկ ժամաց մեխանիզմի և մեքենայի լաւ յատկութեան համար երաշխաւորում եմ 6 տարով: Այդ ժամաց. լարվում է 40 ժամը մի անգամ, ինքն էլ տափակ ձևի է:

ՈՎ ՏԵՍՆՈՒՄ Է ԱՅԴ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ, ՀԱՒԱՏՈՒՄ Է, ՈՐ ՆԱ ԱՐԺԷ 200 Ր.:

Այդօրինակ ժամաց. տղամարդ. բաց—4 ր. 75 կ., 6 ր. և 7 ր. 50 կ.:

ԻՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ. Ժամաց. բերել տուէք միայն Շվէյցարիայից և Դուք ինձանից ընդմիշտ գոհ կը մնաք:

Ուղարկ. եմ ժամաց. մինչև բօլէնները ստուգված, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի: Ճանապարհածախսի և մաքսի համար աւել հաշվում է 85 կ.: Շվէյցար. իսկական նոր ոսկուց շղթաներ՝ 95 կ., 1 ր. 75 կ., 2 ր. 50 կ., 3 ր. 50 կ. և 4 ր. արժող.: Հասցէն (որը կարելի է կտրել և կպցնել ծրարի երեսին).

ШВЕЙЦАРІЯ.—S-te CROIX, 57.
(Suisse) M. JAKUBOWITZ. С-тъ Круа, 57.

Յ. Գ.—Շվէյցարիա ուղարկվող փակ նամակներին պիտի կպցնել 10 կ., իսկ բաց-նամակներին 4 կ. մարկա: Պահանջներն ուղղել ռուսերէն լեզուով: Նախազգուշացումն.—Արտատպելու կամ նմանեցնելու դէպքում կը վարվենք ըստ օրէնի: Միայն Շվէյցարիան կարող է վաճառել այդօրինակ լաւ ժամացոյցներ այդքան էժան գներով:

(ե.) (В. 72540) 1065: 4—2

ԱԿՑԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ"

(Հիմնված 1860 թ.)

Իզմայլովսկի պր., № 27.

ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼ, ՊԱՐԻԶ 1900 Թ.

Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԿՐԿՆԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԵՌԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ № 4 (ԷԿՍՏՐԱԿՏ)

Առաջինը ըստ յատկութեան: Ծախվում է ամենուրեք:

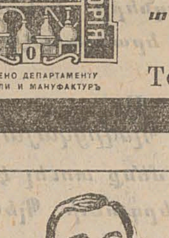

ЗАЯВЛЕНО ДЕПАРТАМЕНТУ ТОРГОВЛИ И МАНУФАКТУРЪ

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատորիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ», և Ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում:

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

520. 8—7

ՊԱՐԻԶԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ներկայումս Ֆրանսիայում մօդա է ընդհանուրի համար կրել միայն «Ռօնէր» ժամաց. կապոյտ պողպատից (և ոչ սև), ֆասօնը վերջին ձևի՝ բոլորովին տափակ, արծաթ բուրլանոցի հաստութեամբ, ֆանտաստ. ցիֆերբլատով, լարումը բէմօնտուար 40 ժամը մի անգամ, ընթացքը 15 քարի վրա, Անկերի արտաքին գեղեցիկ ճօճանակով, սիրուն չէնքի (տես նկար): Միւս բոլոր ժամացոյցները դիմացկուն չեն այն պատճառով, որ, որքան թէկուզ մաքուր պահվեն, փոշին՝ այնուամենայնիւ եռևի կափարիչների արանքից հասնում է մեխանիզմին և կանգնեցնում ժամաց. ընթացքը: Մենք ստանձնել ենք ներկայացուցչ. նոր կատարելագործված «Ռօնէր» զրպանի ժամացոյցի համար, արտօնագրված Շվէյցարիայում № 51308 (մինչև այժմ չը տեսնված), որը այն առաւելութիւնն ունի ուրիշ ժամացոյցների նկատմամբ, որ մեխանիզմը միշտ խնամքով ծածկված է, քանի որ եռևի կողմից բացվող կափարիչներ չունի. իսկ ընթացքը նկատելի է ցիֆերբլատի վրա, այնպէս որ մեխանիզմին փոշի ոչ մի դէպքում չի հասնի: Այդ պատճառով խորհուրդ եմ տալիս ամենքին ձեռք բերել այդ գործնական և ուժեղ ժամացոյցը, որի գինն է՝ շնորհիւ պայմանադրված մեծ քանակի՝ միայն 3 ր. 75 կ., 2 հատը՝ 7 ր., 4 հատը՝ 13 ր. 50 կ.: Ֆիրմայի ապրանքը տարածելու նպատակով ուղարկվում է ամեն մի ժամացոյցի հետ ձրի պարիզեան գեղեցիկ և մօդային երկփեղկ շղթայ իսկական ամերիկական չը սևացող նոր ոսկուց, բրելօկով և դամշէ քսակով ժամացոյցի համար: Առանց ռիսկի, եթէ ապրանքը չը հաւանէք, փողը յետ ենք վերադարձնում: Ժամաց. ուղարկվում է մինչև բօլէն ստուգված՝ 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի: Ճանապարհածախս և մաքս 40 կ. (Սիբիր 75 կ.). հասցէն կարող էք կտրել, կպցնել նամակի վրա և ուղարկել՝

БЕРЛИНЪ 91 I. Strumfeld
BERLIN Kloster str. 42.

Պատուէրները կարելի է գրել ամեն լեզուով՝ փակ նամակին կպցնել 10 կ. մարկա, իսկ բաց նամակին՝ 4 կ.-ոց:

(Б. 59939) 873. 7—5

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.